האָט געמאַכט אַ יומא־טבא דווקא לרבנן:

עס שטייט אין גמרא[42]: „אפילו לא קרא אדם אלא קריית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש. ודבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ" — ווייל ניט וויסנדיק דעם דין לפרטיו, וועט דער עם הארץ דאָס אָננעמען כפשוטו אין אַלע פאַלן.

ולכאורה, פאַרוואָס טאָר מען עס ניט זאָגן „בפני עם הארץ": מען קען דאָך אים אויסטייטשן דעם דין קלאָר, ווי ער איז לאמיתתו[43], און דעמאָלט וועט דאָך, בפשטות, דערפון קיין קלקול ניט אַרויסקומען?

איז דער ביאור אין דעם: בטבע פון אַ מענטשן איז, אַז ווען ער הערט אַ געוויסן ענין וועלכן אים ווילט זיך הערן און אים איז דאָס געשמאַק, ווערט עס ביי אים דאַן נקלט גוט. אויב אָבער דער ענין וועלכן ער הערט איז אַזאַ וואָס אים ווילט זיך ניט הערן — ווערט עס ביי אים ניט נקלט, סיידן דורך השתדלות וכו'.

און דאָס איז דער טעם וואָס „דבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ"[44] — אַפילו אויב גלייך דערנאָך וועט מען אים מסביר זיין די פרטים שבזה (ווי ק"ש שחרית וערבית אַליין איז ניט גענוג וכו') — ווייל דער עיקר וואָס ביי אים וועט נחקק ווערן איז — אַז מיט ק"ש אַליין איז מען אויך מקיים דעם „לא ימוש".

דאָס זעלבע איז בנדו"ד: ווען רב יוסף וואָלט אײַנגעלאַדן אויך ניט „רבנן" (עמי הארץ) צו דער סעודה וואָס ער מאַכט דערפאַר וואָס אים איז געוואָרן שיתין שנין, און מען וואָלט אויך מסביר געווען אַז דאָס איז מצד דעם וואָס רב יוסף האָט פון זיך עוקר געווען אינגאַנצן דעם „הלב חורמד" (און אַפילו ביי אים, איז עס בלויז אַן ענין פון בטחון וואָס איז אָבער ניט שולל דעם „אל תאמין בעצמך עד יום מותך"),

וואָלט זיך ביי זיי, די עמי הארץ, געקענט אָפּלייגן אַז (ביי יעדן איינעם) נאָכדעם ווי מען ווערט אַלט זעכציק יאָר, דאַרף מען שוין מער קיין התחזקות ניט האָבן אַנטקעגן דעם יצר הרע. און דעריבער האָט רב יוסף געמאַכט די סעודה נאָר „לרבנן".

ט. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס דער מדרש זאָגט בנוגע צו יצחק'ן „הואיל ונתייסם בעיניו . . ויצה"ר פסק ממנו":

אויפן פסוק „ותכהין עיניו מראות"[45], זאָגט רש"י אין זיין ערשטן פירוש „בעשנן של אלו (שהיו מעשנות ומקטירות לע"ז[46])". ולכאורה: אמת טאַקע אַז רויך (עשן) שאַדט צו די אויגן (וכמ"ש[47] כעשן לעינים) — מוז מען דאָך אָבער זאָגן, אַז דער עשן וואָס די נשי עשו האָבן מעשן געווען און מקטיר געווען איז ניט געווען אַזוי שטאַרק ביז ער זאָל קענען בלינד מאַכן יעדן איינעם, וואָרום אויב יע, וואָלטן דאָך — לכל לראש — די נשי עשו גופא (און עשו

42) מנחות צט, סע"ב.

43) ראה קו"א בהל' ת"ת לאדה"ז פ"ג — ד"ה והנה חילוק זה.

44) וזהו גם הטעם למה שבכמה ענינים „אין להקל בפני עם הארץ" (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סשי"ז ס"ו. ועוד).

45) תולדות כז, א.

46) כ"הברא"ם שם. (וברוב הדפוסים, כולל גם דפוס הראשון — ליתא). וראה יל"ש ותנחומא כאן.

47) משלי יו"ד, כו.

אַליין) בלינד געוואָרן. היינט פאַרוואָס האָט עס יצחק'ן יע געשאַדט?

איז דער ביאור אין דעם, אַז דאָס וואָס ביי יצחק'ן איז געווען דער „ותכהין עיניו מראות", איז עס טאַקע ניט געווען בלויז מצד דעם עשן גופא, נאָר דערפאַר וואָס דער עשן איז געווען „לע"ז": יצחק איז געווען „טהור עינים מראות ברע"[48], האָט ער דעריבער ניט געקענט פאַרליידן אַן ענין פון ע"ז, און אויף אַזוי פיל ביז „ותכהין — נתייסם בעיניו".

[ובדוגמת ווי ס'איז ידוע[49] די מעשה מיט ר' נחום טשערנאָבילער, אַז ע"פ טעות האָט מען אים אַמאָל דערלאַנגט חלב עכו"ם, און ער האָט די מילך ניט געזען. דערנאָך האָט ר' נחום דאָס מסביר געווען מיט דער משנה[50] „חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו", אַז דער פירוש אין „אין ישראל רואהו" איז — אַז אַ איד זעט עס ניט. ווייל[51] דאָס וואָס ער דאַרף ניט זען, זעט ער ניט].

און וויבאַלד אַז דאָס וואָס יצחק איז געווען אַ סגי־נהור איז עס געקומען מצד דעם וואָס ער האָט בתכלית ניט געקענט פאַרליידן אַן ענין פון ע"ז, דעריבער איז דורך דעם וואָס „נתייסם בעיניו" איז פון אים אַוועקגענומען געוואָרן די גאַנצע מציאות פון רע[52] — „יצה"ר פסק ממנו". און דערפאַר האָט דער אויבערשטער אויף אים מייחד געווען זיין נאָמען אויך בחייו, און געזאָגט „ואלקי יצחק".

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב
— חגיגת סיום — שנת הששים *)

48) חבקוק א, יג — בשינוי לשון, וראה רד"ק שם.

49) ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (ותשט"ז) — נדפס בהמשך תרס"ו בהוספות.

50) ע"ז לה, ב.

51) ד"ה כי נער ישראל הנ"ל.

ועפ"ז יש לבאר המחלוקת בכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי מהני בדעביד (תמורה ד, סע"ב).

52) וההוספה במדרש „גנוז לתוך הבית" — (ראה בתחילת השיחה) — יש לומר שהוא לשלול האפשריות דהשפעה מבחוץ וע"ד שכאשר הקריב לבוא מצרימה, דוקא אז (משא"כ לפנ"ז) אמר אברהם „הנה נא ידעתי גו'" (ראה לעיל ע' 60 ובהערות שם).

*) בהתועדות זו, עשה כ"ק אדמו"ר שליט"א סיום על מס' פסחים. וראה לעיל הערה 18.